

ЛЮБОМИР НИКОЛОВ
ГРЕБЕНЧЕ ЗА ТАЛАСЪМА

chitanka.info

— Татко, а защо таласъмът е рошав?

— Ами..., защото си няма гребенче.

(Из поучителна
беседа)

Зад широкия овален прозорец отминаващата буря все още превиваше дърветата. Отвъд черните разлюлени корони нощното небе изглеждаше сивкаво, но от време на време избухващите светкавици превръщаха тази картина в негатив — небето ставаше черно, а дърветата за миг изплуваха от мрака, окъпани в призрачен светлозелен цвят. През дебелото стъкло не проникваше нито звук и от това в топлата стая ставаше още по-уютно.

Велин се протегна под завивката и с наслаждение зарови глава във възглавницата. Обикновено работата му тук нямаше с какво да го измори, но днешният ден беше тежък. Краят на месеца... Профилактични прегледи в четирите бази, попълване на архаичните здравни картони, досадният, но неизбежен рапорт до Земята... И накрая — вече традиционният разговор с акад. Бронски. В началото Велин се смущаваше като студент първокурсник, когато тръгваше, мънкайки, да разказва на медицинското светило последните новини. Постепенно свикна с това и беседите се превърнаха в познат, здраво отъпкан коловоз, където всяка реплика е предвидена. Академикът подхвърляше две — три шегички на професионална тема, Велин отговаряше с някоя забавна случка от практиката си през изминалия месец и накрая стигаха до главното — шоковете. Но какво можеше да се каже за шоковете? Бронски отдавна знаеше всичко...

Вратата към детската стая тихо се откряна и две крачета изтопуркаха по пода.

— Жени! — строго каза Велин, като се мъчеше да удържи усмивката си.

— Да, татко — приглушено отговори момиченцето, докато се промъкваше под завивките му. После късо подстриганата руса главичка изникна край възглавницата и без да чака нови забележки,

умолително произнесе: — Моля ти се, ако ти хареса, нека да спя при теб.

„Дяволче!“ — весело помисли Велин, но гласът му си остана строг.

— Мама ще се кара.

— Няма, татко. Мама сега е на дежурство.

— Добре, добре.

Доволна от беседата, жени се настани удобно под мишницата му и потърка носле в наболата му брада.

— Татко — брадатко. Бодлив си като таралеж... Ще ми разкажеш ли приказка?

— Каква приказка?

— За таласъма — каза детето с шепнещо — страшен глас.

Силвия не одобряваше тези приказки. Тя смяташе, че могат да развият у детето болезнено въображение. Но сега бяха сами и нямаше кой да им се кара. Велин притисна под мишницата си малкото топло телце и бавно започна да разказва. Приказката беше стара, разправяна много и много пъти. Думите се изливаха от устата му механично, без да ги усеща.

— И тогава... таласъмът ги настигнал... и ги сграбчил... сестра Санчес, която поставила грешна диагноза...

Жени веднага надигна глава.

— Защо сестра Санчес е поставила грешна диагноза?

— Защото е влю... — започна Велин и се събуди. Беше заспал по средата на приказката. — Спи сега. Утре ще ти разкажа останалото.

Жени послушно се притисна към него и веднага заспа. Велин отново се усмихна в тъмнината. Само това оставаше — да разкрие пред дяволчето сърдечните тайни на сестра Санчес. И без това Жени използваше привилегията си на единствено дете в базата, за да обикаля навсякъде и да разговаря с всички за каквото й хрумне. Нещастният ван Некен, началникът на базата, бе станал за смях, откакто тя му зададе невинния въпрос кога смята да роди с този голям корем...

Не усети кога заспа.

Събуди го тихото бръмчене на радиогривната. Още в полусън той скочи от леглото и започна да нахлузва панталона. Повикването можеше да означава само едно — спешен случай. Велин беше готов да се обзаложи, че знае точно какъв е случаят. Тичайки към вратата,

грабна от облегалката на креслото бялата престилка и в движение вмъкна ръце в ръкавите. Коридорът беше пуст, сенчест под мътните лъчи на дежурното осветление. Велин пробяга до ъгъла, зави и блъсна врата на медицинския пункт.

Всичко беше така, както очакваше. Някой лежеше на тясната кушетка и дишаше тежко, с хълцане. Сестра Санчес се бе навела над пациента — Велин виждаше само дългите му крака в крачолите на работния комбинезон и тежките обувки с полепнали буци кал. Сетне сестрата се надигна и откри лицето на човека. Бъртън, пилотът на флайъра.

Само това липсваше, помисли си Велин. Бъртън беше отдавнашната безнадеждна любов на сестра Санчес. Навярно затова сега тя изглеждаше по-зле от самия пилот. Мургащото ѝ лице бе посивяло, пълните устни трепереха, от очите ѝ течаха сълзи.

Той протегна ръка, отмести сестрата настрани и се наведе над кушетката. Клиничната картина беше типична — лицето бледо, изпънато, дишането прекъслено, пулсът ускорен, челото покрито с пот, зениците разширени. Паникьорка, помисли си Велин, не е направила нищо. Без да се обръща, протегна ръка назад.

— Невролин!

Почти веднага пневмоампулата се озова на дланта му. Слава богу, сестра Санчес започваше да се опомня. Все пак Велин внимателно провери надписа на стъклото. После запретна ръкава на Бъртън и притисна пневмоинжектора към ръката. С тихо съскане течността проникна под кожата.

Велин отпусна ръката на пациента, отдръпна се и седна табуретката. След минута невролинът започна да действа. Дишането на лежащия мъж стана по-ритмично, лицето му се отпусна и погледът му се избистри. Той бавно надигна глава, огледа се и изкриви устни в слабо подобие на усмивка.

— Значи и до мен стигнахте... докторе...

— Не аз, вие стигнахте до мен — шеговито отвърна Велин, макар че съвсем не беше весел И като се обърна, добави: — Сестра Санчес, запис!

Зад гърба му изщрака клавишът на видеорекордера. Велин се приведе напред и опря лакти в коленете си.

— Съжалявам, Бъртън... Знам, че все още сте слаби, но трябва да запишем всичко, което си спомняте. Какво точно се случи?

Бъртън надигна глава и разтърка челото си.

— Откарах дежурните кибертехници до мината... И жена ви беше с тях..После върнах втора смяна... Кацнах в края на площадката, защото вятърът беше силен... дяволът си няма работа, по-добре беше да съм на открит терен... Техниците се прибраха, а аз останах във флайъра... Искях да проверя командите, струваше ми се, че не са съвсем както трябва... Два часа се мотях с тая работа, накрая всичко беше наред и си тръгнах. И тогава... тогава го видях!

Велин кимна окуражително, но Бъртън нямаше нужда от това. Мъчително надигна глава, той говореше бързо, задъхано, сякаш искаше час по-скоро да се освободи от товара на спомена.

— На границата на дърветата. В тъмнината. Отначало го помислих за храст, но то помръдна.

— Как изглеждаше? — бързо запита Велин.

Бъртън поклати глава.

— Не знам... Сиво... не, белезникаво. Разрошено. Високо около метър, може би овално. Страшно! То не може да се опише, докторе. Трябва да го види човек, за да разбере...

По тялото на Бъртън пробягаха тръпки, преживеният страх отново нахлуваше в него, но той продължаваше да говори.

— Знаете, че не съм страхливец. Не вярвах на тия истории, смятах ги за измишльотини. Но сега видях. Нещо чудовищно, непоносимо! То и сега е там, навън!

— Достатъчно, Бъртън — уморено каза Велин. — Само още един въпрос. Този ужас... Можете ли да прецените как се появи у вас? Изведнъж или постепенно?

Пилотът изненадано примигна, сбръчка чело.

— Странно... Сега, като ме питате, си спомням. Отначало просто се учудих, след това изпитах леко безпокойство... Прав сте, сякаш се изкачвах по стълба и на последното стъпало ме чакаше ужасът... Никога не съм мислил, че съществува подобно чувство... Не зная как съм се прибрал в базата...

— Добре, добре — поклати глава Велин и помисли, че прекалено често повтаря тази дума. Трябваше да следи за езика си. — Всичко е ясно. Ще можете ли да станете?

Сестра Санчес се втурна напред, но Бъртън се изправи и без нейна помощ. Велин му подаде една пневмоампула.

— Вземете това за всеки случай. Мисля, че всичко е наред. Приберете се в стаята си и се опитайте да заспите. А вие, сестра Санчес, сте свободна. Аз ще остана тук до края на дежурството.

Сестра Санчес се опита да възрази, по-скоро от благоприличие, отколкото сериозно, но Велин настоя. Нямаше смисъл да я остави тук в това състояние.

Когато остана сам, той отново прослуша записа. Нямаше нищо ново. Всичко беше както в предишните случаи. Разликата беше само една — за пръв път това се случваше толкова близо до базата.

Интересно, какво щеше да каже Бронски! И още по-интересно — какво можеше да му отговори самият Велин?

Че това е поредният случай на шок. Колко ставаха? Той измъкна от бюрото специалния дневник и го разгърна. Тридесет и два регистрирани случая. Бъртън щеше да е тридесет и третият.

Това би трябвало наистина да се види лично, помисли той. Разказите на пациентите не даваха нищо. За всичките тридесет и три случая бе типична поразителната оскъдица на впечатления. Дори когато шокът ги настигаше денем. Хората смътно си припомняха нещо овално, обрасло в дълги сиви косми, някои добавяха, че то има огромни, страшни очи. И толкова. Никой не можеше да обясни откъде идва ужасът. И все пак той идваше — не веднъж, както в обикновените клинични случаи, а постепенно, с плавна градация на страха, докато стигаше до такава сила, която никой не можеше да издържи. Някои от пациентите губеха съзнание, други успяваха да избягат... За щастие в базите работеха здрави, предимно млади хора. Страшно би било да си помисли какво можеше да се случи, ако някой от тях имаше болно сърце.

Форма 18... Това беше решението и Велин попълваше форма 18 след всеки шок. Този документ означаваше, че планетата трябва да бъде евакуирана и поставена под наблюдение. Нямаше да бъде нито първият, нито последният случай. Но на Земята попълнените бланки стигаха до Медицинския съвет под ръководството на Бронски и неизменно оставаха без последствие. Велин не осъждаше никого за това. Тук работеха доброволци, които знаеха какво рискуват. А мините

не трябваше да спират нито миг. От тях се извличаше най-скъпият минерал в галактиката — лонговит.

— Лонговит, дявол да го вземе! — промърмори Велин.

Не беше нужно човек да е лекар, за да си представи какво означаваше лонговитът. Лонговитовата терапия можеше да възвърне младостта на грохнали старци, да удвои живота на младите, да излекува почти половината от все още непобедените болести. Това беше въплъщение на древната мечта за панацея — универсалното лекарство. И лошото беше само едно — че известните три находища бяха малко, нищожно малко за десетте милиарда човека.

Часовете на дежурството се нижеха бавно, монотонно. Най-сетне сестра Ракоши дойде да го смени и Велин се върна в апартамента си. Жени спеше в голямото легло, притиснала към лицето си свити юмручета. По горната ѝ устна бяха избили капчици пот. Велин се съблече и внимателно се вмъкна под завивката. Беше уморен и бързо заспа, затоплен от телцето на детето.

Когато се събуди, вече беше късно утро. В стаята нямаше никого. От банята долиташе шум на течаща вода.

— Жени! — повика Велин.

— Жени излезе преди малко — отвърна от банята гласът на Силвия. — Каза, че иска да пита сестра Санчес защо е поставила грешна диагноза.

Велин се усмихна, но веднага стана сериозен. Това дете пак щеше да забърка някоя каша.

Стана, облече се и излезе в коридора. Стаята на сестра Санчес беше наблизко. Готвеше се да почука, когато вратата се отвори и сестрата излезе, явно забързана нанякъде.

— Добър ден — каза Велин. — Тук ли е Жени?

Мексиканката се усмихна смутено.

— Излязоха с Фреди... Искам да кажа Фред Бъртън. Той беше тук преди малко и тя влезе...

Тя се запъна и мургавото ѝ лице стана бронзовочервено. Все така разсеяна, помисли си Велин, забравила е да заключи. А ледът между двамата, изглежда се, е стопил.

Паузата ставаше мъчителна и сестра Санчес побърза да прибави:

— Фред обеща да я повози на флайъра. Излязоха преди малко.

Това беше успокоително. Щом детето излизаше с Бъртън, нямаше страшно. И все пак Велин изпитваше смътно безпокойство, може би заради снощния шок. Обикновено невролинът премахваше изцяло последствията от нервното потресение, но, както обичаше да казва самият Бъртън, дяволът си няма работа... И ако човек тъкмо в тоя момент управлява флайър...

Той бързо прекоси коридора и излезе навън. Слънцето вече беше високо, ставаше топло и от мокрия бетон на площадката се издигаше пара. Зад нея, леко размита, се тъмнееше плътната стена на гората. Това беше границата на човешкия свят. Отвъд нея започваше непонятното, може би страшното...

Прозрачната кабина на флайъра блестеше на края на бетона. Но колкото и да се вглеждаше, не различи нито детето, нито пилота. Усети как сърцето му изтръпна. Не трябваше да оставят Жени сама.

После той чу вика и побягна натам, към дърветата, където сега можеше да различи едрата фигура на Бъртън. Стигна до него, хвана го за раменете и пилотът обърна лице — толкова объркано и отчаяно, че нямаше нужда от думи.

— Къде е? — зададено запита Велин.

Бъртън едва надигна ръка към джунглите.

— Там... Аз... само за малко... и после я видях, вече между дърветата. Виках, а тя продължи да си подскача... Не мислех, че така ще стане...

Велин стисна зъби.

— Бягайте веднага в базата, Бъртън. Вдигнете тревога. Съберете всички. Това е дете, то не мисли за опасностите.

Тежките стъпки на пилота закънтяха по бетона. Велин се обърна и се опита да различи нещо сред дърветата, сред преплетените пълзящи растения, сред месестите листа и сивите изпарения. Изкрещя името на Жени — веднъж, два, три пъти. Не му отвърна дори ехото. И тогава той загуби самообладание и се хвърли напред.

Не знаеше колко продължи всичко — минути или часове. Чуждите растения се омотаваха около краката му, преграждаха пътя, разкъсваха се, обливаха го с топла дъждовна вода, оставяха зелени петна по дрехите му. Затъваше до глезени, понякога до колене в мократа прогнила пръст. Влажният въздух го задушаваше, не му оставяше сили да вика. Веднъж му се стори, че вижда детето, но това

се оказа огромна, причудливо безформена гъба. Наоколо някакви дребни животинки се разбягаха във всички посоки от обезумелия човек. Някой изскочи срещу него. Сестра Санчес. Двата се спогледаха за миг, разбраха се без думи и продължиха — всеки по своя безсмислен път. През шумоленето на листата, през пъпленето на животинките, някъде отдалече се чуваше воят на сирената.

Беше изгубил пътя и най-неочаквано се озова отново на бетонната площадка. Няколко души тичаха от станцията към гората. Велин спря за момент да си поеме дъх, после се обърна назад и се готвеше отново да навлезе в джунглите, когато видя нещо, което го накара да замръзне.

Цялото напрежение се изля през гърлото му в идиотски, истеричен смях — до упадък, до спазми, до болки в корема. Наоколо, заразени от него, се кикотеха останалите и гледаха към гората, откъдето триумфално излизаше Жени с обилно озеленена рокличка. А зад нея тромаво вървеше ниско, подобно на картоф същество с дебели къси крака и ръце. То гледаше добродушно и срамежливо с големите си очи към струпаните хора, а рошавата сива коса сега беше грижливо сресана и вързана с червена панделка.

Дребното същество стоеше в центъра на общата зала и разказваше... Всъщност то не издаваше нито звук, но струпаните в полукръг хора разбираха всичко.

Велин притисна към себе си седнала до него Жени и продължи да възприема странните чужди полудуми, полуобрази, които се появяваха в мозъка му.

...Те много се зарадвали, когато видели хората да се спускат от небето в техния свят. Разбрали, че хората са умни, добри, силни... И много искали да се сдружат, но имало едно лошо, много лошо нещо. Откакто се помни техният род, имали само една защита срещу хищниците. Мисълта. Когато усещали чужда мисъл, те я връщали засилена. После другият приемал засилената мисъл, отново я изпращал и те пак я засилвали. И ако мисълта е лоша, тя става направо страшна. И другият бяга... За тях това било като дишането, като мигането, като чуването... Не можели да спрат, дори да искат. А какво да правят, щом хората винаги се плашели от тях? И ставало лошо,

много лошо... Но тогава се появил този малък човек с голям — голям — голям ум и измислил това, което никой друг досега не бил измислял. Мислите се изпращат на всички страни през тези израстъци, които стърчат. Малкият човек с голям — голям — голям ум ги прибрал в една посока и тогава хората можели да се приближат отпред, без да приемат отражението на своя собствен засилен страх.

Жени дръпна Велин за ръкава и прошепна:

— А пък аз, татко, не се плаших. Ама никак! Помислих, че съм намерила таласъма от приказките и се зарадвах, а пък после още повече се зарадвах...

Велин въздъхна.

— И как ти хрумна да му вържеш панделка?

— Не съм го измислила аз, татенце, ти го измисли. Помниш ли, веднъж те запитах защо таласъмът е рошав...

— А — смутено промърмори Велин, — и какво съм ти казал?

— Че таласъмът е рошав, защото си няма гребенче. Затова винаги си носех гребенче — да го среща, ако го намеря. Аз много обичам приказките за таласъмите.

Велин усети отстрани укоризнения поглед на Силвия, но се направи, че не вижда. В края на краищата победителите не ги съдят, а понякога и една стара приказка може да бъде полезна.

Разказът е включен в сборника „Фантастика 2“, 1986 г., съставител Агоп Мелконян.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.